

tidligere Lovgivning, men som den moderne Lovgivning mere og mere stræber at komme bort fra, idet man ikke alene hos os, men ogsaa andre Steder søger at give Keiseren, hvad Keiserens er, og Gud, hvad Guds er, søger at fremme haade det borgerlige og det religiøse Livs Sandhed ved at holde disse Ting ude fra hinanden. Men jeg behøver sikkerlig ikke at dvæle længe ved dette Punkt, thi jeg tror dog ikke, at man let vil fastholde, at man rent begrebsmæssig skulde ud af selve Ebens Væsen kunne udlede, at den skulde være kirkelig; jeg tror dog, at det stiller sig faare fjernet i dette Dødblik, hvor man i mange Lande har en rent borgerlig Ed, at man skulde kunne sige, at det ligger i selve Ebens Begreb, at den skulde være kirkelig, og det stemmer virkelig heller ikke med, hvad den høitærede Justitsminister udtalte om de danneede Fritansere, som han ikke havde nogen videre Betænkelse ved at stede til en ikkekirkelig Ed. Den høitærede Justitsminister fremhævede, at man overfor disse Mennesker paa Grund af deres ubviklede Dannelse og Samfundssjælelse havde en Garanti, som i og for sig vilde være tilstrækkelig til, at man kunde tro dem uden den kirkelige Bekræftelse. Der har den høitærede Justitsminister netop fremhævet det, som er det væsentlig Moment, nemlig den Garanti, som man søger deri, at den Vedkommende er en ærlig Mand, at den Vedkommende er borgerlig paa lidelig. Jeg tror ogsaa, at vor Lovgivning paa mange Punkter berer Spor af, at det netop er det Synspunkt, den lægger Vægt paa. Naar den udtaler sig om, hvem det er, der staar til Troende i Retsager og hvem ikke, er det jo netop Vren, der spiller en ikke ringe Rolle, det er de uærlige Folk, hvis Vidnesbyrd ikke skal staa til Troende; det er et rent borgerligt Synspunkt, og det tror jeg ogsaa i borgerlige Anliggender bør være Hovedsagen. Jeg anser det altsaa i og for sig ikke for tvivlsomt, at man rent begrebsmæssig sikkert ikke kan udlede, at Eden skal være kirkelig, thi naar man ser paa det praktiske Behov, som Eden i Samfundet skal syldestgjøre, lader det sig ikke bevise, ja det lader sig knap paastaa, at dette skulde være knyttet til kirkelige Former, og at Staten vilde staa hjælpeløs i disse Anliggender, hvis den ikke havde Kirkens Hjælp. Den Diskussion, der er ført, om Eden skulde være kirkelig eller ikke kirkelig, er jo i Virkeligheden ogsaa allevegne en Diskussion om Ed og ikke en Diskussion om, hvorvidt man skal have en Ed eller ikke, eller om man skal have noget Andet end Ed. Naar saa den høitærede Justitsminister henviser til Folkets Bevidsthed her i Landet, lægger jeg sandelig ikke megen Vægt derpaa. Jeg veed saa godt som de andre ærede Medlemmer her i Thinget, hvilket Misbrug der kan drives med Folks Bevidsthed, hvor let det

hændes, at man opfatter og fremstiller Ting, som man konstruerer ud af sin egen Bevidsthed, som om det var Folket eller Folkets Bevidsthed, der der skulde tale, medens det i Virkeligheden ikke er Andet end en rent individuel Opfattelse, der kommer tilode. (Stemmer: Hør!); det glæder mig, at ærede Medlemmer ere enige med mig deri. Jeg tror, at det gaar ganske paa samme Maade her, og at det, at Folkets Bevidsthed skulde kræve en kirkelig Ed, ingen Steder har hjemme. Jeg slutter dette af, hvad der er passeret netop i den Sag, der har givet den faktiskke, ydre Anledning til denne Forhandling. Jeg har set rundt omkring i Landets Presse Spørgsmaalet behandlet om kirkelig eller borgerlig Ed, uden at det er faldet noget eneste Menneske ind, at der laa nogen Banfælgelighed her. Man har forhandlet det som den selvsjældigste Ting af Verden, og jeg tror i Virkeligheden, at den eneste Udtalelse, der er fremkommen i modsat Retning, styldes en Jurist af den samme juridiske Familie, som den meget ærede Justitsminister hører til. Det er netop den eneste Udtalelse, som har foreligget i modsat Retning, i den Retning, som den høitærede Justitsminister vil have. Jeg anser det ogsaa for noget Betegnende, at den høitærede Justitsminister i denne Sag staar ganske ene, og ligesom jeg er overbevist om, at den Betragtning, han fremsatte, dengang Sagen først fremkom, vakte en almindelig Overraskelse i Thinget, saaledes har jeg ogsaa lagt Mærke til, at der ikke er et eneste Medlem her i Thinget, der har tiltraadt den høitærede Justitsministers Opfattelse. Jeg tror altsaa sikkert ikke, at dette har Noget at betyde, dette med, at Folkets Bevidsthed alene skulde anerkjende som Ed en Forsikkring, der var bunden til kirkelige Former. Det er jo imidlertid klart, at selv om man rent theoretisk vil erkjende, at Eden ikke efter sit Begreb, ikke efter den Rolle, den spiller i Samfundet, behøver at være kirkelig, saa kan det dog ikke hjælpe os stort, hvis man maatte sige: Vi have en positiv Bestemmelse, som siger noget Andet, og som vi ikke kunne komme ud over, og jeg kommer da nu til den anden Hovedbestæning, som den høitærede Justitsminister stillede op imod os, nemlig Grundlovens § 55, som han jo for Rigsdagkedens Vedkommende anser for afgjørende. Jeg tror nu, at den Fortolkning, som den høitærede Justitsminister opstiller af Grundlovens § 55, er ganske usforpærlig, at den er uberettiget. Den høitærede Minister siger jo omtrent som saa: Grundlovens § 55 kræver Ed. Ganste vist indrømmer jo den høitærede Minister, at Grundloven ikke med udtrykkelige Ord kræver nogen kirkelig Ed. Grundloven siger jo ikke Noget om, hvad Ed er. Men, siger den høitærede Justitsminister, naar man saa altsaa skal afgjøre, hvad Ed er efter Grundlovens Mening, maa man se hen til